

Kreatywna księgowość

Jak Polska marnuje środki z EU ETS

Główne wnioski

Polska nie spełnia wymogu przeznaczenia połowy wpływów uzyskiwanych z aukcji w ramach unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji dwutlenku węgla (dalej: „EU ETS”)¹ na cele klimatyczne. Według prawa UE, państwo członkowskie ma obowiązek przeznaczenia minimum 50 proc. równowartości dochodów z tytułu sprzedaży uprawnień do emisji CO₂ na cele klimatyczne i środowiskowe. W ocenie ClientEarth część środków, wskazywanych przez Polskę w sprawozdaniach dla Komisji Europejskiej w ramach realizacji tego obowiązku, jest przeznaczana na finansowanie działań, które nie wpisują się w cele dyrektywy ETS. Środki te trafiają bezpośrednio do budżetu państwa. Szczególne wątpliwości budzi fakt, że:

- W sprawozdaniach przedłożonych do Komisji Europejskiej (dalej: „KE”) za lata 2013-2020 Polska zaraportowała przeznaczenie 4,06 mld euro na cele środowiskowe i klimatyczne. Jednak w opinii Fundacji, trzy czwarte tej kwoty, tj. 2,96 mld euro, to środki przeznaczone na działania sprzeczne z celem dyrektywy ETS².
- Część środków uzyskanych ze sprzedaży uprawnień do emisji CO₂ posłużyła do sfinansowania np. zwolnienia z akcyzy energii elektrycznej wytworzonej w instalacjach OZE oraz należnego podatku VAT. W latach 2013-2020, całkowita kwota przekazana na pokrycie zwolnienia z podatku akcyzowego wyniosła w sumie 231,55 mln euro, w przypadku zwolnienia z podatku VAT było to

¹ Zob. więcej: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets_pl

² Szczegółowa tabela przygotowana przez Fundację ClientEarth na podstawie raportów przedłożonych przez Polskę do Komisji Europejskiej w latach 2013 – 2020 znajduje się na str. 11 niniejszej analizy.

372,85 mln euro. W ten sposób wpływy z EU ETS trafiły bezpośrednio do budżetu państwa. W konsekwencji, dochody z ETS, zamiast finansować dodatkowe działania i nowe inwestycje proklimatyczne, służą zupełnie innym celom³.

- Polska przeznaczyła 76,69 mln euro ze środków z EU ETS na rzecz rekompensat dla sektorów i podsektorów energochłonnych. Unijne regulacje umożliwiają przekazanie do 25 proc. z łącznej puli dochodów ze sprzedaży uprawnień do emisji na rekompensowanie dużym odbiorcom przemysłowym pośrednich kosztów emisji. Jednak z uwagi na brak zgodności z celami wskazanymi w art. 10 dyrektywy ETS, wsparcie dla przedsiębiorstw energochłonnych nie powinno zostać zaksięgowane jako wydatki na działania środowiskowe i klimatyczne.

Niewłaściwe wydatkowanie części dochodów ze sprzedaży uprawnień do emisji CO₂ ograniczyło możliwość wsparcia inwestycji trwale zmniejszających emisyjność polskiej gospodarki. W ocenie ClientEarth należy zmienić sposób wydatkowania dochodów z EU ETS. Zmiany powinny mieć na celu wsparcie działań, które realnie przyczynią się do osiągnięcia przez Polskę długofalowych efektów środowiskowych i klimatycznych. W szczególności:

1. Polska powinna pilnie wdrożyć projekt ustawy powołującej Fundusz Transformacji Energetyki („FTE”)⁴. Do FTE powinno trafić co najmniej 70 proc. dochodów z EU ETS, które zostaną przeznaczone na bezpośrednie wsparcie skutecznych działań dekarbonizacyjnych. Programy i projekty finansowane z FTE powinny podlegać kontroli społecznej.
2. Jako kluczowe należy traktować działania systemowe, które umożliwią osiągnięcie trwałych efektów. Priorytetem powinno być ograniczenie przyczyn wzrostu cen energii, a nie minimalizowanie ich skutków, m.in. wsparcie inwestycji zmniejszających zapotrzebowanie na energię oraz rozwój energetyki odnawialnej, a nie dopłaty do rachunków za energię elektryczną lub gaz.
3. Środki z EU ETS powinny wzbogacać i wzmacniać przedsięwzięcia podejmowane na szczeblu krajowym, a nie je zastępować. W tym celu, działania finansowane ze sprzedaży uprawnień do emisji CO₂ należy objąć wymogiem dodatkowości.
4. Wsparcie z dochodów z EU ETS powinno skupiać się wokół działań i programów o zasięgu ogólnokrajowym i regionalnym. Należy dążyć do zwielokrotnienia wpływu działań finansowanych ze sprzedaży uprawnień do emisji gazów cieplarnianych („EUA”) poprzez zachętę dla kapitału prywatnego, czyli tzw. efekt dźwigni finansowej.
5. Działania finansowane z EU ETS powinny charakteryzować ambitne wymogi redukcyjne, którym towarzyszyć powinny elementy motywacyjne (np. progresja wsparcia⁵).
6. Dochody z EU ETS w pierwszej kolejności powinny zasilić:

³ Zwolnienia i ulgi podatkowe stanowią element polityki fiskalnej państwa, a ich wpływ na budżet został uwzględniony podczas planowania wydatków w kolejnym roku budżetowym. W ten sposób wpływy z ETS stanowiły dodatkowe dochody do budżetu państwa i powinny zostać wydane zgodnie z celem dyrektyw ETS.

⁴ Uwagi Fundacji ClientEarth do projektu ustawy o zmianie ustawy o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych oraz niektórych innych ustaw (UA7), zob. więcej: <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12352303/12822408/12822411/dokument553282.pdf>

⁵ Programy i mechanizmy wsparcia finansowane ze środków z EU ETS powinny zawierać elementy zachęcające do podejmowania efektywnych działań i dążenia do ambitnych celów redukcyjnych. Jeden element motywacyjnych mogłoby stanowić uzależnienie wysokości udzielanego wsparcia od przyjętego celu redukcyjnego, przy uwzględnianiu indywidualnych uwarunkowań, oraz jego realizacji.

- Inwestycje w sieć przesyłową i dystrybucyjną. Modernizacja i rozbudowa Krajowego Systemu Elektroenergetycznego umożliwi zwiększenie udziału OZE w krajowym miksie energetycznym. Dynamiczny rozwój energetyki odnawialnej stanowi szansę na uniezależnienie się Polski od importu surowców energetycznych oraz poprawę bezpieczeństwa energetycznego.
- Inwestycje zmniejszające zapotrzebowanie na energię, w szczególności termomodernizację oraz działania mające na celu poprawę efektywności energetycznej.
- Wsparcie dalszego rozwoju energetyki rozproszonej (zwłaszcza OZE), magazynowania energii oraz usług elastyczności sieci energetycznych, które skutecznie zmniejszą zapotrzebowanie na import surowców energetycznych oraz obniżą rachunki za energię wśród gospodarstw domowych.
- Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego, w tym zwłaszcza w tzw. Polsce powiatowej, co ograniczy konieczność importu surowców energetycznych (ropy i gazu) oraz pozytywnie wpłynie na jakość powietrza w miejscowościach⁶.

Podstawy prawne funkcjonowania EU ETS

Celem EU ETS jest redukcja emisji gazów cieplarnianych przy wykorzystaniu mechanizmów rynkowych. Poprzez uwzględnienie kosztu emisji CO₂ w produkcji energii i wyrobów przemysłowych, wysokoemisyjna działalność staje się coraz droższa. W konsekwencji jest ona stopniowo zastępowana rozwiązaniami charakteryzującymi się niską lub zerową emisją gazów cieplarnianych.

System ETS funkcjonuje na podstawie dyrektywy 2003/87/WE z 2003 r. ustanawiającej system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych w Unii (dalej: „Dyrektywa ETS”)⁷. Od 2013 r. państwa członkowskie sprzedają określoną pulę uprawnień EUA na aukcji. Podczas aukcji nie są sprzedawane uprawnienia, które zostały przyznawane operatorom instalacji bezpłatnie (obecnie dotyczy to częściowo przemysłu, ciepłownictwa i lotnictwa).

Dążąc do dekarbonizacji gospodarki, dyrektywa ETS zobowiązuje państwa członkowskie do przeznaczenia przynajmniej 50 proc. dochodów uzyskanych z tytułu sprzedaży EUA lub ich równowartości finansowej na cele środowiskowe i klimatyczne, wskazane w tej dyrektywie⁸. Głównym celem wydatkowania funduszy z ETS jest modernizacja i obniżanie emisyjności w skali całej gospodarki, w tym również w sektorach dziś nieobjętych systemem EU ETS (np. transport, budynki).

W Polsce wymogi dyrektywy ETS są wdrażane przede wszystkim na mocy ustawy z 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (dalej: „Ustawa o ETS”)⁹. Środki uzyskane ze sprzedaży EUA stanowią dochód budżetu państwa¹⁰. Za kierunki wydatkowania wpływów z EU ETS odpowiedzialna jest Rada Ministrów, a uprawnienia właścicielskie Skarbu Państwa w stosunku do

⁶ Szczegółową analizę prawno-ekonomiczną wraz z propozycją najbardziej efektywnych sposobów wydatkowania środków z ETS zawiera raport: „Reforma EU ETS: Jak nie zmarnować kolejnej szansy na dekarbonizację polskiej gospodarki”: <https://www.clientearth.pl/najnowsze-dzialania/dokumenty/reforma-eu-ets-jak-nie-zmarnowac-kolejnej-szansy-na-dekarbonizacje-polskiej-gospodarki/>

⁷ Tekst skonsolidowany: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A02003L0087-20210101>

⁸ Zob. art. 10 ust. 3 Dyrektywy ETS.

⁹ Ustawa z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 332 z późn. zm.).

¹⁰ Zob. art. 49 ust. 2 Ustawy o ETS.

sprzedawanych EUA wykonuje Minister Klimatu i Środowiska¹¹. Szczegóły wydatkowania przez Polskę funduszy z EU ETS zawierają coroczne rządowe sprawozdania dla Komisji Europejskiej¹².

Analiza polskich sprawozdań za lata 2013-2020

Rok	Całkowita kwota dochodów uzyskanych z tytułu sprzedaży EUA na aukcji zgodnie z art. 10 dyrektywy 2003/87/WE	Całkowita kwota dochodów ze sprzedaży EUA na aukcji lub równoważna wartość finansowa wykorzystana do celów określonych w art. 10 ust. 3 i art. 3d ust. 4 dyrektywy 2003/87/WE	Główne kierunki wydatkowania środków z tytułu sprzedaży EUA	
			Działania wpisujące się cel dyrektywy ETS	Działania budzące wątpliwości co do zgodności z celem dyrektywy ETS
2013	244,02 mln EUR	128,68 mln EUR (540,12 mln PLN ¹³)	Działania mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, m.in. termomodernizacja i/lub wymiana źródeł ciepła. Dopłaty do kredytów bankowych przeznaczonych na zakup i montaż instalacji PV dla osób fizycznych i wspólnot mieszkaniowych. Współfinansowanie opracowania programów ochrony powietrza i planów działania w celu opracowania programów ochrony powietrza.	
2014	78,01 mln EUR	39,03 mln EUR (163,32 mln PLN ¹⁴)	Informatyczny system osłony kraju przed nadzwyczajnymi zagrożeniami - Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej. Budowa dwóch lodołamaczy. Działania mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej (termomodernizacja) oraz montaż instalacji PV.	
2015	132,82 mln EUR	68,52 mln EUR (286,67 mln PLN ¹⁵)	Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE. Dopłaty do oprocentowania kredytów na mikroinstalacje OZE. Budowa elektrociepłowni na biogaz. Budowa zabezpieczeń przeciwpowodziowych (rozbudowa wałów przeciwpowodziowych). Edukacja ekologiczna.	Opracowanie uproszczonych planów urzędzenia lasu dla lasów osób fizycznych i wspólnot gruntowych. Dofinansowanie programów: LIFE, KAWKA, SYSTEM.
2016	136,14 mln EUR	68,09 mln EUR (297,02 mln PLN ¹⁶)	Dofinansowanie programów związane z rozwojem energetyki prosumenckiej, termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej, Generator Koncepcji Ekologicznych (GEKON), edukacja ekologiczna, doradztwo w zakresie OZE.	Wsparcie działań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez partnerów zewnętrznych (SYSTEM). Dofinansowanie programów: LIFE i KAWKA.

¹¹ Zob. art. 49 ust. 5 Ustawy o ETS.

¹² Polskie sprawozdania są dostępne na stronie: http://cdr.eionet.europa.eu/pl/eu/mmr/art17_auctioning/ oraz <https://reportnet.europa.eu/public/country/PL>

¹³ Średni roczny kurs NBP dla euro w 2013 r. wynosił 4,1976 zł.

¹⁴ Średni roczny kurs NBP dla euro w 2014 r. wynosił 4,1852 zł.

¹⁵ Średni roczny kurs NBP dla euro w 2015 r. wynosił 4,1839 zł.

¹⁶ Średni roczny kurs NBP dla euro w 2016 r. wynosił 4,3625 zł.

				Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów osób fizycznych i wspólnot gruntowych.
2017	505,99 mln EUR	290,38 mln EUR (1,24 mld PLN ¹⁷)	Dopłaty do oprocentowania kredytów na termomodernizację i instalacje OZE. Regionalne działania na rzecz poprawy jakości powietrza (ochrona atmosfery). Dofinansowanie programu KAWKA. Studia podyplomowe: Efektywność energetyczna w sektorze publicznym – zarządzanie energią w gminach i powiatach. Wymiana źródeł ciepła; termomodernizacja budynków użyteczności publicznej. Programy nasadzeniowe.	Dofinansowanie programu KAWKA. Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów osób fizycznych i wspólnot gruntowych. Zwolnienie z akcyzy energii elektrycznej wytworzonej z OZE. Nowy system wsparcia dla OZE - środki wypłacone na pokrycie ujemnego salda OZE (Art. 77 ustawy o odnawialnych źródłach energii). Należny podatek od towarów i usług - możliwość stosowania preferencyjnej stawki VAT przez przedsiębiorstwa zajmujące się transportem kolejowym.
2018	1,2 mld EUR	609,93 mln EUR (2,6 mld PLN ¹⁸)	Termomodernizacja i wymiana źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej. Budowa biogazowni i instalacji OZE (lądowa elektrownia wiatrowa. Zakup instalacji OZE, finansowanie działań KOBiZE, edukacja ekologiczna.	Dofinansowanie programu KAWKA. Zwolnienia z akcyzy energii elektrycznej wytworzonej z OZE. Kwota dla 13 licencjonowanych przedsiębiorstw zajmujących się pasażerskim transportem kolejowym (Załącznik 3 do ustawy o podatku od towarów i usług). Kwota dla 18 podmiotów prowadzących przedsiębiorstwa komunikacji miejskiej w miastach wojewódzkich i wybranych aglomeracjach (Załącznik 3 do ustawy o podatku od towarów i usług).
2019	2,55 mld EUR	1,28 mld EUR (5,51 mld PLN ¹⁹)	Program „Mój prąd”. Regionalne programy "Czyste powietrze". Finansowanie zadań KOBiZE.	Zwolnienie z akcyzy energii elektrycznej wytworzonej z OZE. Wsparcie na rzecz wytwórców energii z OZE w ramach systemu zielonych certyfikatów umorzonych w roku 2018 zgodnie z art. 52 ustawy o odnawialnych źródłach energii.
2020	3,13 mld EUR	1,57 mld EUR (6,97 mld PLN ²⁰)	Regionalne programy "Czyste powietrze". Program „Mój Prąd”. Program "Polska Geotermia Plus". Finansowanie zadań KOBiZE.	Fundusz Rekompensat Pośrednich Kosztów Emisji. Zwolnienie z podatku akcyzowego energii elektrycznej wytworzonej z OZE. Wsparcie na rzecz wytwórców energii z OZE w ramach systemu zielonych certyfikatów. Zwolnienia z podatku akcyzowego, wynikające ze stosowania preferencji na zakup pojazdów o napędzie elektrycznym.

¹⁷ Średni roczny kurs NBP dla euro w 2017 r. wynosił 4,2576 zł.

¹⁸ Średni roczny kurs NBP dla euro w 2018 r. wynosił 4,2623 zł.

¹⁹ Średni roczny kurs NBP dla euro w 2019 r. wynosił 4,298 zł.

²⁰ Średni roczny kurs NBP dla euro w 2020 r. wynosił 4,4448 zł.

Problemy z wydatkowaniem polskich środków z EU ETS

Środki pozyskane ze sprzedaży w czasie aukcji uprawnień do emisji CO₂ stanowią dochód budżetu państwa. Wpływy te objęte są zasadą jedności materialnej, zgodnie z którą dochody budżetu państwa mają przeznaczenie ogólne i nie są z góry powiązane z określonymi celami finansowanymi. Zgodnie z art. 10 dyrektywy ETS równowartość części środków była redystrybuowana na szeroko rozumiane cele środowiskowe. Pozostała część służyła finansowaniu działań państwa niezwiązanych z realizacją celów EU ETS. Na poziomie prawa krajowego wymóg ten transponuje art. 49 ust. 6 ustawy o ETS. Za działanie zgodne z powyższym wymogiem ustawa uznaje, niestety, polityki wsparcia podatkowego lub finansowego oraz rozwiązania regulacyjne wywierające jedynie pośredni wpływ na państwowe działania w obszarze ochrony środowiska. W celu koniecznego i lepszego finansowania transformacji energetycznej w Polsce ta sytuacja wymaga zmiany.

W konsekwencji, od początku funkcjonowania w Polsce, tj. od roku 2013, mechanizm aukcyjny w ramach systemu ETS nie przyczynił się do znacznej redukcji emisji gazów cieplarnianych. Ponadto Polska osiągnęła niższe wyniki w zakresie ograniczenia emisji CO₂ do atmosfery niż wiele państw członkowskich, które otrzymują mniejsze wsparcie z EU ETS²¹. Analiza sprawozdań przedłożonych przez Polskę do Komisji Europejskiej w latach 2013-2020 wskazuje na szereg działań sfinansowanych ze środków na cele środowiskowe, które nie wpisują się w cel art. 10 ust. 3 dyrektywy ETS oraz nie przyczyniają się do efektywnego ograniczenia emisyjności krajowej gospodarki. Poniżej przedstawiono najistotniejsze problemy związane z raportowanym przez polskie władze wydatkowaniem środków z EU ETS.

Brak transparentności wydatkowania środków z EU ETS

Wpływy ze sprzedaży EUA trafiają do budżetu państwa i podlegają zasadzie jedności materialnej, która uniemożliwia powiązanie i oznaczanie poszczególnych źródeł dochodów z określonymi celami finansowanymi. Na podstawie publicznie dostępnych informacji nie można określić rodzaju i dokładnego zakresu działań dofinansowanych ze środków pozyskanych z tytułu sprzedaży EUA lub ich równowartości. W raportach przedłożonych Komisji Europejskiej („KE”) w latach 2013-2020 wskazano wyłącznie na „dofinansowanie” programów Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej m.in. LIFE, KAWKA, GEKON. W konsekwencji, nie jest możliwe dokładne ustalenie występowania lub zakresu tzw. efektu dodatkowości²² działań sfinansowanych ze środków EU ETS.

Tak ogólne wskazanie alokacji krajowych środków z EU ETS utrudnia określenie, czy środki ze sprzedaży EUA rzeczywiście stanowią dodatkowe finansowanie projektów związanych z klimatem i środowiskiem, które umożliwia zwiększenie zasięgu lub rozszerzenie zakresu dofinansowanego programu. Wsparcie ze środków EU ETS działań operacyjnych nie rozszerza, ani nie wzmacnia długotrwałych efektów samego działania. Tym samym w żaden sposób nie przyczynia się do wzmocnienia efektu działań poprzez zapewnienie dodatkowej redukcji emisji. Dlatego wsparcie operacyjne dofinansowanych programów nie wpisuje się w cel dyrektywy ETS.

²¹ Zob. więcej: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/dashboards/emissions-trading-viewer-1>

²² Zasada dodatkowości (współfinansowania, uzupełniania) wskazuje, że fundusze unijne stanowią jedynie uzupełnienie i wzmocnienie środków finansowych państw członkowskich, a nie ich zastępstwo. Powinny one stanowić jedynie wartość dodaną do krajowego finansowania publicznego. Dofinansowanie ze sprzedaży EUA powinno przyczyniać się do działań o dodatkowy charakterze, które nie zostałyby zrealizowane bez dodatkowych środków z ETS.

Zwolnienia z akcyzy energii elektrycznej z OZE i zakupu pojazdów elektrycznych

Rodzaj działania		EUR	PLN
Zwolnienia z akcyzy energii elektrycznej wytworzonej z odnawialnych źródeł energii	2017 r.	93,36 mln EUR	397,56 mln PLN
Zwolnienia z akcyzy energii elektrycznej wytworzonej z odnawialnych źródeł energii	2018 r.	66,53 mln EUR	283,59 mln PLN
Zwolnienia z akcyzy energii elektrycznej wytworzonej z odnawialnych źródeł energii	2019 r.	42,36 mln EUR	182,1 mln PLN
Zwolnienia z akcyzy energii elektrycznej wytworzonej z odnawialnych źródeł energii	2020 r.	25,87 mln EUR	114,97 mln PLN
Zwolnienia z podatku akcyzowego, wynikające ze stosowania preferencji na zakup pojazdów o napędzie elektrycznym	2020 r.	3,44 mln EUR	15,3 mln PLN
SUMA:		231,55 mln EUR	993,46 mln PLN

Sprawozdania za lata 2017-2020 wskazują, że część środków uzyskanych ze sprzedaży uprawnień do emisji została przekazana na rzecz sfinansowania zwolnienia z akcyzy energii elektrycznej wytworzonej w instalacjach OZE. Ponadto, w 2020 r. wpływy ze sprzedaży EUA posłużyły do sfinansowania zwolnienia z podatku akcyzowego wynikającego z zastosowania preferencji na zakup pojazdów o napędzie elektrycznym. Wysokość środków przeznaczonych na pokrycie zwolnień z akcyzy wyniosła w sumie ok. 231,55 mln EUR (993,46 mln PLN) w latach 2017-2020.

Wytwarzanie energii elektrycznej podlega akcyzie, której stawka w raportowanym okresie wynosiła 5 PLN/MWh. Ustawodawca wprowadził możliwość zwolnienia z podatku akcyzowego energii elektrycznej wytwarzanej w instalacji OZE. Zwolnienie odbywa się na podstawie dokumentu potwierdzającego umorzenie świadectwa pochodzenia energii w rozumieniu przepisów prawa energetycznego lub ustawy o odnawialnych źródłach energii²³. Podatek akcyzowy to rodzaj selektywnego podatku pośredniego, nakładanego na niektóre, określone ustawowo produkty konsumpcyjne. Wpływy z akcyzy w całości stanowią dochód budżetu państwa²⁴.

W konsekwencji zwolnienie z obowiązku uiszczenia podatku akcyzowego stanowi decyzję skutkującą uszczupleniem dochodów budżetu państwa w tym zakresie. Środki z tytułu sprzedaży EUA przekazane na „zwolnienie z akcyzy” w żaden sposób nie przyczyniają się do sfinansowania nowych działań proklimatycznych lub prośrodowiskowych. Przeciwnie – zasilają one budżet państwa wyrównując dochody, z których ustawodawca zrezygnował decydując się na wprowadzenie zwolnienia podatkowego. W ten sposób wpływy z EU ETS trafią bezpośrednio do budżetu państwa i będą mogły zostać rozdysponowane w dowolny sposób. Niemożliwym jest wskazać, czy sfinansują one dodatkowe działania skutkujące zwiększeniem redukcji emisji CO₂ lub powstaniem dodatkowych instalacji wytwarzających energię odnawialną.

Warto zwrócić uwagę, że zwolnienie wytwórców OZE z obowiązku opłacenia akcyzy potraktowano jako mechanizm wsparcia OZE. Podatek akcyzowy stanowi jedynie niewielką część kosztów inwestycyjnych oraz związanych z eksploatacją instalacji OZE. Dlatego w opinii Fundacji, jest to zbyt daleko idąca ocena. Bez wątplenia zwolnienie z podatku akcyzowego nie stanowi czynnika o decydującym znaczeniu i nie przesądza o inwestycji w instalację wytwarzającą energię elektryczną ze źródeł odnawialnych. Mając na uwadze powyższe, w opinii ClientEarth, dochody ze sprzedaży EUA nie są wydatkowane w sposób zgodny z celem dyrektywy ETS.

²³ Zob. art. 30 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 143 z późn. zm.).

²⁴ Zob. art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym.

Podatek VAT

Rodzaj działania		EUR	PLN
Należny podatek od towarów i usług – możliwość stosowania preferencyjnej stawki VAT przez przedsiębiorstwa zajmujące się transportem kolejowym (Poz. 154 w Zał. 3 do ustawy o podatku od towarów i usług).	2017 r.	125,8 mln EUR	535,6 mln PLN
Kwota dla 13 licencjonowanych przedsiębiorstw zajmujących się pasażerskim transportem kolejowym (Zał. 3 do ustawy o podatku od towarów i usług).	2018 r.	129,2 mln EUR	550,7 mln PLN
Kwota dla 18 podmiotów prowadzących przedsiębiorstwa komunikacji miejskiej w miastach wojewódzkich i wybranych aglomeracjach (Zał. 3 do ustawy o podatku od towarów i usług).	2018 r.	117,85 mln EUR	502,3 mln PLN
SUMA:		372,85 mln EUR	1,59 mld PLN

Środki w wysokości 372,85 mln EUR (1,59 mld PLN) zostały przekazane podmiotom świadczącym usługi transportu kolejowego oraz komunikacji miejskiej w miastach wojewódzkich i wybranych aglomeracjach na podstawie ustawy o podatku od towarów i usług (dalej: „ustawa VAT”)²⁵. Zgodnie z załącznikiem nr 3 do ustawy VAT międzymiastowy pasażerski transport kolejowy oraz miejski i podmiejski transport pasażerski objęte są niższą, wynoszącą 8 proc. stawką podatku od towarów i usług (VAT). Środki z EU ETS nie mają w tej sytuacji wpływu na zastosowanie obniżonej stawki VAT, ponieważ wymaga tego sama ustawa.

Podatek VAT jest podatkiem konsumpcyjnym, z którego wpływy w całości zasilają budżet państwa. Ponadto VAT stanowi największy udział w dochodach budżetu (na drugim miejscu znajdują się dochody z podatku akcyzowego)²⁶. W efekcie, środki z tytułu sprzedaży EUA przekazane podmiotom na pokrycie należnego podatku VAT w żaden sposób nie przyczyniają się do sfinansowania nowych działań proklimatycznych lub prośrodowiskowych. Stanowią natomiast dodatkowe źródło dochodów skarbu państwa, który może dysponować nimi w dowolny sposób. W konsekwencji wydatkowe są w sposób sprzeczny z celem dyrektywy ETS.

Dodatkowe wsparcie systemu zielonych certyfikatów dla OZE

Rodzaj działania		EUR	PLN
Nowy system wsparcia dla OZE - środki wypłacone na pokrycie ujemnego salda OZE (Art. 77 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii)	2017 r.	6,33 mln EUR	26,967 mln PLN
Wsparcie na rzecz wytwórców energii ze źródeł odnawialnych, odpowiadające wartości rynkowej zielonych certyfikatów umorzonych w roku 2018 zgodnie z art. 52 ustawy o odnawialnych źródłach energii z dnia 20 lutego 2015 r.	2019 r.	1,08 mld EUR	4,63 mld PLN
Wsparcie na rzecz wytwórców energii ze źródeł odnawialnych, odpowiadające wartości rynkowej zielonych certyfikatów umorzonych w roku 2020 zgodnie z art. 52 ustawy o odnawialnych źródłach energii z dnia 20 lutego 2015 r.	2020 r.	689,55 mln EUR	3,06 mld PLN
SUMA:		1,77 mld EUR	7,7 mld PLN

Zgodnie ze sprawozdaniem przedłożonym KE za rok 2017 część środków ze sprzedaży EUA została wypłacona na wsparcie systemu aukcyjnego OZE, na podstawie art. 77 ustawy o odnawialnych źródłach energii (dalej: „ustawa OZE”)²⁷. Ponadto, w 2019 oraz 2020 r. wpływy ze sprzedaży EUA zostały przeznaczone m.in. na wsparcie udzielone wytwórcom energii z OZE, odpowiadające wartości rynkowej świadectw pochodzenia (tzw. zielonych certyfikatów) umorzonych zgodnie z art. 52 ustawy OZE. Łączna

²⁵ Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U.2021.685 t.j. z dnia 2021.04.13).

²⁶ Zob. <https://www.podatki.gov.pl/z-twoich-podatkow/dochody-i-wydatki-z-twoich-podatkow/>

²⁷ Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 610 z późn. zm.).

kwota przeznaczona na pokrycie ujemnego salda OZE oraz wsparcie udzielone wytwórcom energii z OZE w systemie zielonych certyfikatów w latach 2019-2020 wyniosła około 1,77 mld EUR (7,7 mld PLN).

Art. 52 ustawy OZE wprowadza obowiązek pozyskania oraz przedstawienia do umorzenia Prezesowi URE świadectwa pochodzenia energii elektrycznej lub biogazu rolniczego wytworzonych w instalacji OZE w ramach tzw. systemu zielonych certyfikatów. Obowiązek ten dotyczy grupy podmiotów zobowiązanych do pozyskania określonej ilości energii z OZE, w szczególności poprzez zakup zielonych certyfikatów.

Wskazany w sprawozdaniu za 2017 r. art. 77 ustawy o OZE odnosi się do obowiązku zakupu energii z OZE oraz gwarancji pokrycia ujemnego salda w ramach nowszego, aukcyjnego systemu wsparcia OZE. W ten sposób wytwórcy energii elektrycznej z OZE, którym udało się wygrać aukcję, mają zagwarantowane maksymalnie 15-letnie wsparcie polegające na gwarancji pokrycia ujemnego salda w tym okresie. W ten sposób wytwórcy co miesiąc otrzymują wyrównanie pomiędzy ceną zakontraktowaną w efekcie wygranej aukcji, a ceną rynkową energii elektrycznej (istnieje możliwość, że to zwycięzcy aukcji będą dopłacać państwu – w przypadku wysokich cen energii na rynku, jak ma to miejsce obecnie). W tym celu ustawa OZE wprowadza opłatę OZE, która stanowi element rachunku za prąd każdego odbiorcy energii elektrycznej. Opłata OZE jest mechanizmem wspierającym wytwarzanie energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, który ma na celu pokrycie różnicy pomiędzy ceną rynkową energii elektrycznej, a ceną zagwarantowaną w kontrakcie zawartym z danym inwestorem w OZE. Obecnie jednak rynkowe ceny energii są wyższe niż ceny wylicytowane przez inwestorów w dotychczasowych aukcjach OZE, co powoduje, że opłata ta ma marginalne znaczenie w kontekście fizycznego finansowania nowych instalacji i dla rachunków odbiorców.

Do sprawozdania za 2019 r. dołączono też informację o wykorzystaniu środków z EU ETS w celu wsparcia wytwórców energii z OZE w ramach systemu zielonych certyfikatów, umorzonych w roku 2018. Wskazuje to na wykorzystanie środków z EU ETS z mocą wsteczną na pokrycie wydatków kwalifikowanych na podstawie art. 10 ust. 3 dyrektywy ETS. W ten sposób dochody z EU ETS zostały przekazane na pokrycie przeszłych wydatków, które zostały poniesione i pokryte niezależnie od systemu EU ETS. W ten sposób środki z EU ETS za rok 2019 trafiły ostatecznie do budżetu państwa, a powinny zostać przeznaczone na działania zwiększające udział OZE w miksie energetycznym, wspierające lub przyspieszające dekarbonizację oraz wspomagające płynne przejście do gospodarki niskoemisyjnej. W konsekwencji należy uznać, że zostały wykorzystane w sposób sprzeczny z celem dyrektywy ETS.

Fundusz Rekompensat Pośrednich Kosztów Emisji

Rodzaj działania		EUR	PLN
Fundusz Rekompensat Pośrednich Kosztów Emisji	2020 r.	76,69 mln EUR	340,88 mln PLN

W 2020 r. Polska przeznaczyła 76,69 mln EUR (340,88 mln PLN) na rzecz Funduszu Rekompensat Pośrednich Kosztów Emisji, ustanowionego na podstawie ustawy z 2019 r. o systemie rekompensat dla sektorów i podsektorów energochłonnych. W sprawozdaniu przedstawionym KE za 2020 r. środki na ten cel zostały zaraportowane jako wydatki na działania środowiskowe i klimatyczne określone w art. 10 dyrektywy ETS.

Dyrektywa ETS pozostawia państwom członkowskim swobodę w zakresie wydatkowania pozostałych 50 proc. środków pozyskanych w ramach aukcji ETS. Ponadto, unijne regulacje umożliwiają przekazanie do 25 proc. z łącznej puli dochodów ze sprzedaży uprawnień do emisji na rekompensowanie dużym

odbiorcom przemysłowym pośrednich kosztów emisji²⁸. Przedmiotowe rekompensaty stanowią dofinansowanie przez państwo części rosnących kosztów zakupu energii elektrycznej, w wybranych gałęziach przemysłu. System ten stanowi pomoc publiczną (dozwołoną na podstawie dyrektywy i specjalnych wytycznych KE).

W sprawozdaniu dla KE wydatki na rekompensaty pośrednich kosztów emisji zostały zaraportowane jako „other domestic uses”. Wydatek ten nie wpisuje się jednak w żaden z celów wskazanych w art. 10 ust. 3 dyrektywy ETS, co podważa zasadność zaksięgowania wydatków na Funduszu Rekompensat Pośrednich Kosztów Emisji z wpływów z tytułu sprzedaży EUA na podstawie art. 10 dyrektywy ETS²⁹.

Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów osób fizycznych i wspólnot gruntowych

Rodzaj działania		EUR	PLN
Sporządzenie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa na terenie powiatu suskiego	2015 r.	26 tys. EUR	108 tys. PLN
Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów osób fizycznych i wspólnot gruntowych w gminach: Gródek n. Dunajcem i Łososina Dolna oraz w części gmin: Krynica, Kamionka Wielka i Korzenna	2015 r.	25 tys. EUR	105 tys. PLN
Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów należących do osób fizycznych i wspólnot gruntowych na terenie Gminy Kościelisko i Gminy Miasto Zakopane położonych poza granicami TPN	2015 r.	10 tys. EUR	42 tys. PLN
Sporządzenie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów należących do osób fizycznych lub wspólnot gruntowych na terenie gmin Bochnia, Nowy Wiśnicz oraz Drwinia	2015 r.	10 tys. EUR	41 tys. PLN
Sporządzenie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa należących do osób fizycznych i wspólnot gruntowych, położonych na terenie powiatu Częstochowskiego	2015 r.	4 tys. EUR	15 tys. PLN
Program Ochrona lasów Małopolski poprzez dofinansowanie opracowania uproszczonych planów urządzenia lasów dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa	2015 r.	11 tys. EUR	48 tys. PLN
Program Ochrona lasów Małopolski poprzez dofinansowanie opracowania uproszczonych planów urządzenia lasów dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa - "Sporządzenie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa na terenie powiatu suskiego"	2016 r.	28 tys. EUR	120 tys. PLN
Opracowanie uproszczonego planu urządzenia lasu Wspólnoty Leśnej w Sławkowie oraz uproszczonego planu urządzenia lasu osób fizycznych w Gminie Sławków	2016 r.	6 tys. EUR	24 tys. PLN
Opracowanie uproszczonego planu urządzenia lasu dla lasów Wspólnoty Gruntowej w Pomroźcach	2016 r.	1 tys. EUR	2 tys. PLN
Sporządzenie uproszczonych planów urządzenia lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa	2016 r.	9 tys. EUR	39 tys. PLN
Program Ochrona lasów Małopolski poprzez dofinansowanie opracowania uproszczonych planów urządzenia lasów dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa	2016 r.	33 tys. EUR	146 tys. PLN
Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, należących do osób fizycznych i wspólnot gruntowych położonych na terenie miejscowości: Rajcza, Rycerka Dolna i Rycerka Górna w Gminie Rajcza	2017 r.	13 tys. EUR	53 tys. PLN
Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, należących do osób fizycznych i wspólnot gruntowych położonych na terenie miejscowości: Laliki, Miłówka, Nieleddwia, Szare w gminie Miłówka oraz Cięcina, C	2017 r.	11 tys. EUR	44 tys. PLN
Sporządzenie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, należących do osób fizycznych w gminach Koszęcin i Woźniki	2017 r.	6 tys. EUR	26 tys. PLN

²⁸ Zob. art. 10a ust. 6 Dyrektywy ETS.

²⁹ Warto zwrócić uwagę, że podobna praktyka stosowana jest w innych krajach członkowskich UE. Wydatki na rekompensaty dla przedsiębiorstw energochłonnych w sprawozdaniach obejmujących wydatkowanie dochodów ze sprzedaży EUA na cele środowiskowe i klimatyczne wskazane w art. 10 dyrektywy ETS wskazały m.in. Niemcy i Belgia.

Sporządzenie uproszczonych planów urządzenia lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, należących do osób fizycznych i wspólnot gruntowych, położonych na terenie Powiatu Częstochowskiego w gminie Olsztyn	2017 r.	6 tys. EUR	26 tys. PLN
SUMA:		199 tys. EUR	839 tys. PLN

Zgodnie z treścią sprawozdań przedłożonych KE za lata 2015-2017 dochody ze sprzedaży uprawnień do emisji w systemie EU ETS w wysokości 199 tys. EUR (839 tys. PLN) miały sfinansować działania polegające na sporządzeniu uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów prywatnych, należących do osób fizycznych i wspólnot gruntowych. Tego rodzaju plan jest opracowywany dla lasu o obszarze co najmniej 10 ha, stanowiącego zwarty kompleks leśny i zawiera skrócony opis lasu i gruntów przeznaczonych do zalesienia oraz podstawowe zadania dotyczące gospodarki leśnej.

Tryb sporządzania planu urządzenia lasu obejmuje przeprowadzenie czynności o charakterze inwentaryzacyjnym, analitycznym oraz planistyczno-prognostycznym, mające na celu opis oraz ocenę stanu lasu, a także cele, zadania i sposoby prowadzenia gospodarki leśnej. W konsekwencji, sporządzenie uproszczonego planu urządzenia ma charakter inwentaryzacyjno-planistyczny i nie stanowi działania prośrodowiskowego lub skutkującego ograniczeniem emisji gazów cieplarnianych. Ponadto tego typu działanie nie zostało wskazane w katalogu działań przewidzianych w art. 10 dyrektywy ETS. Mając na uwadze powyższe, nie można uznać opracowania uproszczonego planu urządzenia lasu za działanie zgodne z celem art. 10 dyrektywy ETS.

Czy Polska spełniła wymóg 50 proc.?

Zgodnie z wymogami dyrektywy ETS Polska powinna wykazać, że kwota obejmująca co najmniej 50 proc. dochodów z tytułu sprzedaży EUA lub ich równowartość, została wykorzystana na sfinansowanie działań środowiskowych i klimatycznych wpisujących się w cele wskazane w art. 10 dyrektywy ETS.

Analiza sprawozdań przekazanych do KE wykazała szereg rozbieżności. Przede wszystkim, należy wskazać na niespójność pomiędzy kwotami całkowitymi podanymi jako środki przeznaczone na cele klimatyczne i środowiskowe oraz całkowitą kwotą obliczoną po zsumowaniu kosztów wszystkich pozycji przedstawionych w sprawozdaniu. W przypadku każdego z opublikowanych sprawozdań za lata 2013 – 2020, łączne rzeczywiste koszty wszystkich działań zaksięgowanych w sprawozdaniu były niższe niż kwota zaraportowana do KE jako całkowita kwota przeznaczona na cele środowiskowe i klimatyczne. Budzi to uzasadnione wątpliwości co do spełnienia przez Polskę wymogu 50 proc.

Ponadto, w momencie, gdy od całkowitej kwoty przeznaczonej przez Polskę na cele środowiskowe i klimatyczne odejmiemy równowartość działań, które w opinii Fundacji nie są zgodne z celem dyrektywy ETS, ostateczna kwota wyraźnie nie spełnia wymogu 50 proc. dla każdego z kolejnego roku w latach 2015 – 2020. Dlatego należy uznać, że Polska faktycznie nie spełniła w tym okresie obowiązku wskazanego w art. 10 dyrektywy ETS. Szczegóły przedstawia poniższa tabela.

Rok	Równowartość 50 proc. dochodów ze sprzedaży EUA (EUR)	Całkowita kwota przeznaczona na cele środowiskowe i klimatyczne zaraportowana do KE (EUR)	Całkowita kwota przeznaczona na cele środowiskowe i klimatyczne po zsumowaniu wszystkich pozycji w sprawozdaniu do KE (EUR)	Równowartość działań budzących wątpliwości co do zgodności z celem dyrektywy ETS (EUR)
2013	128,68 mln EUR	128,68 mln EUR	127,27 mln EUR	0
2014	39,03 mln EUR	39,03 mln EUR	30,39 mln EUR	0
2015	68,52 mln EUR	68,52 mln EUR	64,47 mln EUR	161 tys. EUR
2016	68,09 mln EUR	68,09 mln EUR	64,44 mln EUR	33 tys. EUR

2017	290,38 mln EUR	290,38 mln EUR	290,31 mln EUR	225,52 mln EUR
2018	609,93 mln EUR	609,93 mln EUR	609,92 mln EUR	592,42 mln EUR
2019	1,28 mld EUR	1,28 mld EUR	1,26 mld EUR	1,12 mld EUR
2020	1,57 mld EUR	1,57 mld EUR	1,56 mld EUR	826,81 mln EUR
SUMA	4,06 mld EUR	4,06 mld EUR	4,00 mld EUR	2,96 mld EUR

Jak wydać środki z EU ETS? Rekomendacje ClientEarth

Co najmniej 70 proc. środków uzyskanych przez Polskę ze sprzedaży w drodze aukcji uprawnień do emisji gazów cieplarnianych powinno wspierać działania bezpośrednio redukujące emisyjność krajowej gospodarki. Finansowanie ze środków z EU ETS powinno uwzględniać inwestycje w rozwój gospodarki nisko- lub zeroemisyjnej w dłuższej perspektywie czasu. W szczególności, należy wykorzystać możliwości tzw. efektu dźwigni finansowej. Państwowe fundusze mogą pobudzić prywatny kapitał do inwestycji w danym sektorze, zwielokrotniając efekt redukcji w średnim i długim terminie.

Utworzenie planowanego funduszu celowego – Funduszu Transformacji Energetyki umożliwi sprawne finansowanie przedsięwzięć przybliżających Polskę do osiągnięcia zeroemisyjnego systemu energetycznego. Dzięki powstaniu funduszu celowego dochody z EU ETS nie będą trafiały do budżetu państwa. FTE umożliwi bezpośrednie przekierowanie środków ze sprzedaży EUA na cele klimatyczne i środowiskowe przy zachowaniu wysokiego stopnia transparentności przepływów finansowych oraz jawności ich wydatkowania. Kluczowe znaczenie dla funkcjonowania FTE będzie miało uwzględnienie wymogów unijnej taksonomii³⁰ oraz zasady „do no significant harm”³¹, która dotyczy możliwości wspierania inwestycji ze środków unijnych. Ponadto, system wydatkowania dochodów z EU ETS powinien być możliwie jak najprostszy, transparentny i elastyczny tak, aby możliwe dostosowanie działań i programów do zmieniających się okoliczności rynkowych oraz rozwoju technologicznego.

Mając na uwadze powyższe, środki finansowe z FTE nie powinny wspierać inwestycji w emisyjną infrastrukturę gazową, a zwłaszcza w konwencjonalne bloki energetyczne opalane gazem ziemnym. Na zasadzie wyjątku Fundusz mógłby wspierać nowoczesną, najbardziej efektywną kogenerację oraz jednostki przystosowane do wykorzystywania wodoru (z ang. hydrogen ready) lub innych gazów zdekarbonizowanych (biometan, biogaz).

W opinii ClientEarth w sposób strategiczny powinny zostać potraktowane inwestycje w sieć przesyłową i dystrybucyjną, poprawę efektywności energetycznej, niskoemisyjny transport oraz aktywizację społeczeństwa w obszarze prosumeryzmu, magazynowania oraz usług elastyczności sieci energetycznych, a także regionalne programy ochrony przed smogiem. Sektory te odznaczają się dużym potencjałem redukcyjnym oraz wysokim wskaźnikiem stosunku wydatkowanych środków na jednostkę redukcji emisji przy uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań, a także cieszą się zainteresowaniem prywatnych inwestorów, co przekłada się na wspomniany efekt dźwigni³².

³⁰ Rozporządzenie Parlamentu i Rady (UE) (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32020R0852>

³¹ Zob. więcej: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2021_02_18_epc_do_not_significant_harm_technical_guidance_by_the_commission.pdf

³² Zob. więcej: „Reforma EU ETS: Jak nie zmarnować kolejnej szansy na dekarbonizację polskiej gospodarki”, <https://www.clientearth.pl/najnowsze-dzialania/dokumenty/reforma-eu-ets-jak-nie-zmarnowac-kolejnej-szansy-na-dekarbonizacje-polskiej-gospodarki/>

Anna Frączyk

Prawniczka, Zespół Infrastruktura Paliw Kopalnych

afraczyk@clientearth.org

www.clientearth.org

Współpraca:

Wojciech Kukuła, Starszy Prawnik, Zespół Infrastruktura Paliw Kopalnych w ClientEarth

Marcin Kowalczyk, Kierownik Zespołu Klimatycznego w WWF Polska

Beijing

Berlin

Brussels

London

Los Angeles

Luxembourg

Madrid

Warsaw

ClientEarth is an environmental law charity, a company limited by guarantee, registered in England and Wales, company number 02863827, registered charity number 1053988, registered office 10 Queen Street Place, London EC4R 1BE, a registered international non-profit organisation in Belgium, ClientEarth AISBL, enterprise number 0714.925.038, a registered company in Germany, ClientEarth gGmbH, HRB 202487 B, a registered non-profit organisation in Luxembourg, ClientEarth ASBL, registered number F11366, a registered foundation in Poland, Fundacja ClientEarth Poland, KRS 0000364218, NIP 701025 4208, a registered 501(c)(3) organisation in the US, ClientEarth US, EIN 81-0722756, a registered subsidiary in China, ClientEarth Beijing Representative Office, Registration No. G1110000MA0095H836. ClientEarth is registered on the EU Transparency register number: 96645517357-19. Our goal is to use the power of the law to develop legal strategies and tools to address environmental issues.